

سبک زندگی با نگاهی به سوره حجرات- ۱۳

پناهیان: هیچ عضوی از بدن به اندازه زبان موجب عذاب انسان نمی‌شود/بهترین صدقه، صدقه زبان است/ قدرت زبان مثبت مادرها بیشتر از پدرها

حجت الاسلام و المسلمین پناهیان، شبهای ماه مبارک رمضان و در طول برگزاری نمایشگاه قرآن، حدود ساعت ۲۲:۳۰ در مصلى بزرگ امام خمینی(ره)، با موضوع «سبک زندگی با نگاهی به سوره حجرات» سخنرانی می‌کند. علاقمندان می‌توانند این سخنرانی را **هر روز ساعت ۱۳:۳۰ بر روی موج اف ام ردیف ۱۰۰ مگا هرتز از رادیو قرآن** بشنوند. در ادامه گزیده‌ای از مباحث مطرح شده در **سیزدهمین جلسه** را می‌خوانید:

اگر زبان را رها کنیم، خود به خود خوب نخواهد شد

- زبان در وجود انسان جایگاهی دارد که هم می‌تواند بافضیلت‌ترین ثواب‌ها را برای انسان به ارمغان بیاورد و هم بالاترین عذاب‌ها را. لذا در بین همه رفتارهای انسان شاید مهمترین رفتار، مربوط به نحوه به کارگیری زبان باشد.
- اگر کسی برای زبان خودش برنامه‌ریزی نکند علی‌القاعده خوش‌زبان نخواهد شد و بدزبانی خواهد کرد. کسی که زبان خود را کنترل نکند و برای زبان خود محدودیت‌های خاصی قائل نشود، یا تبدیل به آدمی خواهد شد که دیگران را مسخره می‌کند، یا با زبانش نیش خواهد زد، یا مدام دیگران را سرزنش خواهد کرد، و یا غیبت دیگران را خواهد کرد.
- **اگر زبان را رها کنیم، خود به خود خوب نخواهد شد. باید برای زبان خودمان برنامه‌داشته باشیم و به شدت کنترلش کنیم.** شاید شنیده باشید که در گذشته بعضی‌ها بودند که سنگ‌ریزه‌ای زیر زبان خود می‌گذاشتند تا زبانشان را راحت‌تر کنترل کنند و موقع حرف زدن با مراقبت بیشتر و حساب‌شده‌تر سخن بگویند.

هیچ عضوی از بدن به اندازه زبان موجب عذاب انسان نمی‌شود

- بعضی‌ها گناهان بزرگ و مهلك را گناهی غیر از گناهان مربوط به زبان می‌دانند ولی بر اساس روایات، مهمترین عضو گنهکار بدن انسان زبان است. پیامبر اکرم(ص) می‌فرماید: «اکثر خطای انسان از زبان اوست؛ إِنَّ أَكْثَرَ خَطَايَا ابْنِ آدَمَ مِنْ لِسَانِهِ» (ارشاد القلوب/ج ۱/ص ۱۰۳)
- در روز قیامت هیچ عضوی از اعضای بدن انسان به اندازه زبان موجب عذاب او نمی‌شود. رسول خدا(ص) می‌فرماید: «آیا جز این است که مردم به خاطر آنچه با زبان خود به دست می‌آورند به جهنم می‌افتند؟! وَ هَلْ يَكُفُّ النَّاسَ عَلَى مَنَآخِرِهِمْ فِي النَّارِ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ» (تحف العقول/ص ۵۶) و در روایت دیگری می‌فرماید: «خداوند زبان را چنان عذاب می‌کند که هیچ یک از جوارح دیگر انسان را مانند آن عذاب نخواهد کرد؛ يُعَذِّبُ اللَّهُ اللِّسَانَ بِعَذَابٍ لَا يُعَذِّبُ بِهِ شَيْئًا مِنَ الْجَوَارِحِ» (کافی/ج ۲/ص ۱۱۵)

اعضای بدن به «زبان» می‌گویند: اگر تو ما را رها کنی، حال ما خوب است/ درخواست اعضای بدن از زبان: تورا به خدا کاری به ما نداشته باش!

- امام زین‌العابدین (ع) می‌فرماید: هر روز صبح زبان انسان از اعضای دیگر بدن احول‌پرسی می‌کند و می‌گوید حال تان چطور است؟ اعضای بدن می‌گویند: اگر تو بگذاری حال ما خوب است! از خدا بترس و کاری به ما نداشته باش! و او را سوگند می‌دهند و می‌گویند: ما به واسطه تو پاداش می‌گیریم و به واسطه تو عذاب می‌بینیم. (إِنَّ لِسَانَ ابْنِ آدَمَ يُشْرِفُ كُلَّ يَوْمٍ عَلَى جَوَارِحِهِ فَيَقُولُ كَيْفَ أَصْبَحْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: بَخِيرَ إِنْ تَرَكَتْنَا، وَيَقُولُونَ: اللَّهُ أَلَلَّةٌ فِينَا وَ يُنَاشِدُونَهُ وَيَقُولُونَ إِنَّمَا نَثَابُ بَكَ وَ نُعَاقِبُ بَكَ؛ خصال شیخ صدوق / ج ۱ / ص ۶)

اگر در چیزی «نحوست» باشد، آن چیز زبان است

- اسلام به چیزی به نام نحوست و شوم بودن معتقد نیست (تفسیرالمیزان/ ۱۱۴/۱۹) ولی رسول خدا می‌فرماید: اگر در چیزی نحوست باشد، آن چیز زبان است. (إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ شَوْمٌ فَفِي اللِّسَانِ؛ کافی/ ۱۱۶/۲) یعنی زبان می‌تواند شوم باشد و موجب زحمت و سختی شود. بعضی‌ها زبانشان نحس است و نحسی آثار مختلفی دارد، از آثار مستقیم بدزبانی گرفته که ممکن باعث کشته شدن شود، تا اثر غیر مستقیم و اثر روانی منفی زبان در یک محیط که ممکن است اوضاع را برگرداند. گاهی اوقات همه چیز خوب پیش می‌رود، ولی یک نفر بدزبان در این میان می‌گوید: «نه! من می‌دانم درست نمی‌شود!» و در اثر همین حرف، همه چیز خراب می‌شود.

بهترین صدقه، صدقه زبان است

- در کنار خطراتی که زبان دارد خوب است به جنبه مثبت زبان هم توجه کنیم و آن کارهای خوب زیادی است که انسان می‌تواند با زبانش انجام دهد. رسول گرامی اسلام (ص) می‌فرماید: بهترین صدقه، صدقه زبان است؛ إِنَّ أَفْضَلَ الصَّدَقَةِ صَدَقَةُ اللِّسَانِ (مستدرک الوسائل/ ج ۱۲/ ص ۱۴۷) اگر با زبان خودتان به کسی محبت کنید، خودش صدقه است. گاهی اوقات همین که احوال کسی را بپرسیم و با کلمات خوبی که به زبان می‌آوریم یک انرژی مثبتی به او بدهیم خودش صدقه است و شاید ثوابش بیشتر از این باشد که مقداری پول صدقه بدهیم.
- انسان با زبان خودش می‌تواند آبروی یک مؤمن را حفظ کند. چه خدمت‌هایی که می‌توان زبان انجام داد و چه دلگرمی‌هایی که می‌توان به آدم‌ها داد! حتی گاهی بیمار بستری در حال مرگ را می‌شود با زبان احیاء کرد. اطباء گاهی اوقات با زبان خودشان بیشتر از نسخه و دارو، بیماران را مداوا می‌کنند.

توانایی خاص خانم‌ها در به کارگیری زبان / قدرت زبان مثبت مادرها بیشتر از پدرها

- خانم‌ها در به کارگیری زبان توانایی خاصی دارند که می‌توانند از این قدرت به خوبی استفاده کنند. مادرها در به کارگیری زبان مثبت و شیرین قدرتی دارند که خدا این قدرت را به پدرها نداده است. وقتی در خانواده‌ای بین زن و شوهر دعوا می‌شود، حتی اگر تقصیر با مرد باشد، غالباً خانم راحت‌تر می‌تواند با زبان مثبت خود دعوا را خاتمه دهد. خداوند در به کارگیری زبان چنان قدرتی به خانم‌ها داده است که زبان خانم‌ها چه بسا بتواند آتش جهنم را هم خاموش کند، چه رسد به آتش‌های دنیا!

قدرت زبان در تربیت فرزندان نیز فوق العاده است

- **قدرت زبان در تربیت فرزندان هم فوق العاده است. کافی است مادر خانواده با خوش‌زبانی به فرزندان خودش بگوید چه چیزهایی را دوست دارد. مثلاً بگوید: «من چقدر دوست دارم نام امیرالمؤمنین(ع) را بشنوم». این نوع رفتار و خوش‌زبانی مادر برای فرزند خانواده از هزارتا کلاس اخلاق و اصول عقاید مؤثرتر خواهد بود.**

- از زبان بهترین بهره‌ها را می‌شود بُرد. البته زبان‌بازی و زبان ریختن به معنای بد کلمه طبیعتاً بد است ولی انسان می‌تواند با زبانش کارهای خوب انجام دهد؛ یکی از این کارهای خوب ابراز محبت است. همان‌طور که می‌دانید تعریف کردن از دیگران جلوی خودشان خوب نیست ولی طبق روایات اگر به کسی علاقه داشتید خوب است به او بگویید.
- **هر کسی روز قیامت کفه ترازویش سبک بود باید بداند که فقط با استفاده درست از زبان خودش می‌توانست کفه ترازوی خود را از ثواب سنگین کند ولی این بهره را از زبان خود نبرده است.**

بعضی‌ها زبانشان حق است

- بعضی‌ها واقعاً زبانشان حق است و خداوند حق را بر زبانشان جاری می‌کند. امیرالمؤمنین(ع) می‌فرماید: «به گمان‌های مؤمنین اهمیت بدهید، چرا که خداوند حق را بر زبان مؤمن جاری می‌کند؛ اَتَّقُوا ظُنُونِ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ أَجْرَى الْحَقِّ عَلَى السَّيِّئِينَ» (غررالحکم/ص ۱۵۲/حدیث ۳۱)
- بعضی‌ها آن قدر آدم‌های مثبت، نورانی، خوش‌نیت و صاحب نفسی هستند که وقتی در مورد یک کاری، مثبت سخن می‌گویند و دعا می‌کنند خود به خود آن کار به سمت درستی پیش می‌رود.

عذاب الهی برای کسی که دیگران را مسخره کند بسیار سنگین است

- عذاب‌های الهی برای کسانی که دیگران را مسخره و استهزاء می‌کنند بسیار سنگین است. رسول اکرم(ص) می‌فرماید: «خداوند متعال، مؤمن را از عظمت جلال و قدرت خودش خلق کرده است، هر کسی به مؤمن طعنه بزند، به خدا طعنه زده است؛ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَلَقَ الْمُؤْمِنَ مِنْ عِزَّةٍ جَلَالَةٍ وَقُدْرَةٍ، فَمَنْ طَعَنَ عَلَيْهِ، أَوْ رَدَّ عَلَيْهِ قَوْلَهُ، فَقَدْ رَدَّ عَلَى اللَّهِ عِزَّ وَجَلَّ» (امالی شیخ طوسی/ص ۳۰۶)
- امام صادق(ع) در مورد کسانی که دیگران را مسخره می‌کنند، می‌فرماید: نمی‌توان مسخره کننده مردم را به عنوان یک دوست مطمئن و صادق انتخاب کرد. (لَا يَطْمَعَنَّ ... الْمُسْتَهْزِئُ بِالنَّاسِ فِي صِدْقِ الْمَوْدَّةِ؛ خصال شیخ صدوق/ج ۲/ص ۴۳۴) برای دوستی و رفاقت نمی‌توان به کسی که دیگران را مسخره می‌کند اطمینان کرد، و چنین آدمی دوست خوبی برای انسان نخواهد شد.

امام حسن(ع) بیش از دیگر ائمه(ع) از زبان دوستان خود آزار دید/ شبهه زیارت نامه امام حسن(ع) در پاسخ به لعن و ناسزای مرد شامی

- امام حسن(ع) بیش از سایر ائمه هدی(ع) از ناحیه دوستان خود مورد سرزنش قرار گرفت و از زبان آنها آزار دید. یعنی حتی آدم‌های خوب درجه بالا که اطراف امام حسن(ع) بودند با زبان خودشان، حضرت را آزار دادند. ولی امام حسن(ع) با سخنان بد یا ناسزاهای

دیگران با کمال بزرگواری برخورد می کرد. بعضی ها می آمدند و به حضرت ناسزاهایی می گفتند ولی امام حسن(ع) به قدری خوب با آنها برخورد می کرد که از سخنان زشت خودشان پشیمان می شدند.

• یک روز امام حسن(ع) راکب بودند و داشتند عبور می کردند، مردی که اهل شام بود حضرت را دید و وقتی ایشان را شناخت شروع کرد به ناسزا گفتن و لعنت کردن. (همان طور که می دانید اهل شام در جنگ صفین با امیرالمؤمنین(ع) جنگیده بودند و در آنجا تبلیغات زیادی علیه علی(ع) شده بود).

• امام حسن(ع) به آن مرد چیزی نگفت، وقتی لعن گفتن او تمام شد، امام حسن(ع) به او سلام کرد و لبخند زد و فرمود: فکر کنم شما غریب هستی، شاید هم اشتباه گرفته ای یا سوء تفاهمی پیش آمده است، اگر می خواهی از خستگی در بیایی من حاضرم به تو کمک کنم، و اگر از ما چیزی بخواهی به تو خواهیم داد، اگر گرسنه هستی ما شما را سیر می کنیم و غذا می دهیم، اگر حاجتی داری ما حاجت تو را برآورده می کنیم، اگر در این شهر جایی نداری ما از تو پذیرایی می کنیم ... در واقع امام حسن(ع) به کسی که ایشان را لعن کرده بود، سخنانی گفت که شبیه یک زیارت نامه بود. چه کسی می تواند بایستد و به کسی که به او ناسزا گفته این همه سخنان مثبت بگوید؟!

• وقتی آن مرد شامی کلام حضرت را شنید، گریه کرد و گفت من شهادت می دهم تو خلیفه خدا در زمین هستی، خدا می داند رسالت خود را کجا قرار دهد، تاکنون تو و پدرت بدترین مردم در نزد من بودید ولی الان عزیزترین مردم در نزد من هستید. (وَمِنْ حِلْمِهِ ع، مَا رَوَى الْمُبَرِّدُ وَ ابْنُ عَائِشَةَ أَنَّ شَامِيًّا رَأَى رَاكِبًا فَجَعَلَ يَلْعَنُهُ وَ الْحَسَنُ لَا يُرِدُّ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ الْحَسَنُ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَ ضَحِكَ وَ قَالَ أَيُّهَا الشَّيْخُ أَطْنُكَ غَرِيبًا وَ لَعَلَّكَ شُبِّهْتَ فَلَوْ اسْتَعْتَبْتَنَا أَعْتَبْنَاكَ وَ لَوْ سَأَلْتَنَا أَعْطَيْنَاكَ وَ لَوْ اسْتَرْشَدْتَنَا أَرْشَدْنَاكَ وَ لَوْ اسْتَحْمَلْتَنَا حَمَلْنَاكَ وَ إِنْ كُنْتَ جَائِعًا أَشْبَعْنَاكَ وَ إِنْ كُنْتَ غَرِيبًا كَسَوْنَاكَ وَ إِنْ كُنْتَ مُحْتَاجًا أَغْنَيْنَاكَ وَ إِنْ كُنْتَ طَرِيدًا أَوْيْنَاكَ وَ إِنْ كَانَ لَكَ حَاجَةٌ فَضَيْنَاهَا لَكَ فَلَوْ حَرَّكَتَ رَحْلَكَ إِلَيْنَا وَ كُنْتَ ضَيْفِنَا إِلَى وَفْتِ ارْتِحَالِكَ كَانَ أَعُوذَ عَلَيْكَ لِأَنَّ لَنَا مَوْضِعًا رَحْبًا وَ جَاهًا عَرِيضًا وَ مَالًا كَبِيرًا، فَلَمَّا سَمِعَ الرَّجُلُ كَلَامَهُ بَكَى ثُمَّ قَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ خَلِيفَةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتِهِ، وَ كُنْتَ أَنْتَ وَ أَبُوكَ أَبْعَصَ خَلْقِ اللَّهِ إِلَيَّ وَ الْآنَ أَنْتَ أَحَبُّ خَلْقِ اللَّهِ إِلَيَّ وَ حَوْلَ رَحْلِهِ إِلَيْهِ وَ كَانَ ضَيْفَهُ إِلَيَّ أَنْ ارْتَحَلَ وَ صَارَ مُعْتَقِدًا لِمَحَبَّتِهِمْ؛ مناقب آل ابيطالب/ج ۴/ص ۱۹)

